

LAGUTSKOTTETS UTLÅTANDE 3/2005 rd

Regeringens proposition om godkännande av avtalet om status för den militära och civila personal vid de högkvarter och de styrkor som kan komma att ställas till Europeiska unionens militära stabs och Europeiska unionens förfogande, avtalet om avstående från skadeståndskrav i samband med EU-ledda krishanteringsoperationer och det andra tilläggsprotokollet till avtalet mellan de stater som är parter i Nordatlantiska fördraget och de andra stater som deltar i partnerskap för fred om status för deras styrkor samt med förslag till lagar om sättande i kraft av de bestämmelser i avtalen och protokollet som hör till området för lagstiftningen

Till utrikesutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 4 februari 2005 en proposition om godkännande av avtalet om status för den militära och civila personal vid de högkvarter och de styrkor som kan komma att ställas till Europeiska unionens militära stabs och Europeiska unionens förfogande, avtalet om avstående från skadeståndskrav i samband med EU-ledda krishanteringsoperationer och det andra tilläggsprotokollet till avtalet mellan de stater som är parter i Nordatlantiska fördraget och de andra stater som deltar i partnerskap för fred om status för deras styrkor samt med förslag till lagar om sättande i kraft av de bestämmelser i avtalen och protokollet som hör till området för lagstiftningen (RP 268/2004 rd) till utrikesut-

skottet för beredning och bestämde samtidigt att lagutskottet ska lämna utlåtande i saken till utrikesutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Ronald Wrede, utrikesministeriet
- lagstiftningsråd Ilari Hannula, justitieministeriet
- finansråd Antero Toivainen, finansministeriet.

Dessutom har skriftligt utlåtande inkommit från försvarsministeriet.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att riksdagen ska godkänna avtalet i Bryssel från november 2003 mellan Europeiska unionens medlemsstater om status för den militära och civila personal som utstationeras vid Europeiska unionens institutioner, för de högkvarter och de styrkor som kan komma att ställas till Europeiska unionens förfogande inom ramen för förberedande och genomförande av de insatser som avses i artikel 17.2 i Fördraget om Europeiska unionen, inbegripet övningar, samt för den militära och civila personal från medlemsstaterna som ställs till Europeiska unionens förfogande i detta sammanhang och avtalet i Bryssel från april 2004 mellan Europeiska unionens medlemsstater om skadeståndskrav från en medlemsstat på en annan medlemsstat för skada på tillgångar som ägs av staten och som används eller drivs av den eller personskada eller dödsfall bland militär eller civil personal vid dess styrkor i samband med en EU-ledd krishanteringsoperation. Vidare föreslår regeringen att riksdagen ska godkänna det andra tilläggsprotokollet från december 1997 till avtalet mellan de stater som är parter i Nordatlantiska fördraget och de andra stater som deltar i partnerskap för fred om status för deras styrkor samt lagarna om sättande i kraft av de bestämmelser i avtalen och protokollet som hör till området för lagstiftningen.

EU-avtalet om styrkornas status innehåller bestämmelser om status för den militära och civila personal vid de högkvarter och de styrkor som ställs till Europeiska unionens militära stabs och andra EU-institutioners förfogande samt om status för den militära och civila personal från

medlemsstaterna som ställts till sådana styrkors förfogande.

EU-avtalet om styrkornas status kompletteras av avtalet om avstående från skadeståndskrav i samband med EU-ledda krishanteringsoperationer. Det avtalet ska tillämpas då kraven föranleds av en gärning som begåtts på tredje lands territorium eller till havs.

I det andra tilläggsprotokollet till avtalet mellan de stater som är parter i Nordatlantiska fördraget och de andra stater som deltar i partnerskap för fred om status för deras styrkor bestäms att parterna i sina inbördes förhållanden förbinder sig att följa Parisprotokollet från 1952 om status för internationella militära högkvarter, med behövliga justeringar.

EU-avtalet om styrkornas status och avtalet om avståendet från skadeståndskrav i samband med EU-ledda krishanteringsoperationer träder i kraft den första dagen i den andra månaden efter det att den sista av Europeiska unionens medlemsstaterna har meddelat att dess konstitutionella förfaranden har avslutats. Det andra tilläggsprotokollet till avtalet mellan de stater som är parter i Nordatlantiska fördraget och de andra stater som deltar i partnerskap för fred om status för deras styrkor har trätt i kraft internationellt i april 1999. Protokollet träder i kraft för Finlands del den dag då Finlands godkännandeinstrument deponeras. Avsikten är att lagarna ska träda i kraft samtidigt som avtalen och protokollet träder i kraft för Finlands del. Tidpunkterna ska enligt avsikt bestämmas genom förordningar av statsrådet och republikens president.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Regeringen har genom propositionen överlämnat tre separata men inbördes avhängiga avtal till riksdagen för godkännande. De gäller status för den militära och civila personal som eventuellt

ställs till EU-institutionernas förfogande. Avtalen innehåller bestämmelser om personalens immunitet mot rättsliga förfaranden när det gäller deras tjänsteutövning, fördelningen av jurisdiktionen i brottmål och disciplinärenden, avstående från skadeståndskrav samt vissa administrati-

va och processuella tvångsmedel och säkringsåtgärder. Avtalsbestämmelserna avviker på sina ställen klart från våra nationella myndigheters civil-, straff- och förvaltningsrättsliga jurisdiktion. Med hänvisning till propositionen och övrig utredning finner utskottet det vara motiverat att en egen avtalsordning skapas för EU och att avtalen kan godkännas. Samtidigt vill utskottet emellertid särskilt peka på vissa bestämmelser i EU-avtalet om styrkornas status (EU SOFA).

Utskottet anser att EU-avtalets bestämmelse om rättslig immunitet motsvarar de sedvanliga bestämmelserna om privilegier och immunitet för anställda vid internationella organisationer och att den därmed kan godkännas. Artikel 12 i EU-avtalet om styrkornas status gäller upprätthållandet av ordning i läger, inrättningar, högkvarter och andra anläggningar samt även utanför anläggningarna. Det framgår inte klart av artikel 12.1 vem som får upprätthålla ordningen i fråga om de personer som befinner sig i den sändande statens anläggningar och som inte hör till de utstationerade styrkorna. Det är viktigt, menar utskottet, att förvissa sig om att denna delvis oklara bestämmelse är förenlig med vårt rättssystem, vilket lämpligen sker i ett avtal som eventuellt senare ingås med en mottagande stat.

Artikel 17 i EU-avtalet om styrkornas status innehåller bestämmelser om behörighetsfördelningen mellan den sändande och den mottagan-

de staten när det gäller att utöva jurisdiktion i brottmål och disciplinärenden. Den sändande statens jurisdiktion baserar sig på att de anställda hör till deras utstationerade styrkor. Den mottagande staten kan utöva jurisdiktion gentemot personal och dess underhållsberättigade personer för brott som begås på den mottagande statens territorium och som är straffbelagda enligt denna stats lagstiftning. Avtalsbestämmelserna ger dock myndigheterna i den sändande staten rätt att utöva exklusiv jurisdiktion för brott som är straffbelagda enligt den sändande statens lagstiftning men inte enligt den mottagande statens lagstiftning. Det rör sig t.ex. om brott mot statens säkerhet. På samma sätt ges den mottagande staten exklusiv jurisdiktion i det motsatta läget. Utskottet har inhämtat utredning och anser på grundval av den att det vore lämpligt att Finland i likhet med Sverige och Österrike avger ett uttalande i samband med att avtalet godkänns om att Finland tolkar artikel 17 i EU-avtalet om styrkornas status så att den inte innebär någon rätt för den sändande staten att utöva jurisdiktion på Finlands territorium.

Utlåtande

Lagutskottet meddelar

att utrikesutskottet bör beakta det som anförts ovan.

LaUU 3/2005 rd — RP 268/2004 rd

Helsingfors den 18 mars 2005

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Tuija Brax /gröna
medl. Esko Ahonen /cent
Lasse Hautala /cent
Tatja Karvonen /cent
Petri Neittaanmäki /cent
Heli Paasio /sd
Lyly Rajala /saml
Tero Rönni /sd

Petri Salo /saml
Pertti Salovaara /cent
Minna Sirnö /vänst
Timo Soini /saf
Astrid Thors /sv
Marja Tiura /saml
Jan Vapaavuori /saml (delvis).

Sekreterare var

utskottsråd Kirsi Pimiä.